

Nr 700

Av herrar Cassel och Björkman, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 162, med förslag till förordning om allmän varuskatt, m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om allmän varuskatt (nr 162) föreslås undantag från skatteplikt bl. a. för »allmänna nyhetstidningar, så ock periodiskt utgivna medlemsblad, personaltidningar och liknande publikationer, dock endast i den mån dessa publikationer tillhandahållas utan särskild avgift».

Det förefaller icke vara förenligt med tryckfrihetsförordningens anda att i beskattningsavseende behandla olika slag av skrifter olika. Valet torde stå mellan att taga ut omsättningsskatt vid all försäljning av skrifter eller att undantaga såväl tidningar och tidskrifter som böcker. 1952 års kommitté för indirekta skatter har själv framhållit att den ansett det önskvärt att den indirekta beskattningen är likformig i syfte att undvika en inte avsedd verkan på det fria konsumtionsvalet. En logisk konsekvens härav synes vara att om vissa tidningar och tidskrifter icke beskattas även andra former av det »tryckta ordet» undantages.

Den diskriminering som propositionen gör mellan å ena sidan nyhetstidningar och medlemsblad m. m. samt å andra sidan alla andra skrifter är måhända av liten ekonomisk betydelse om omsättningsskatten är låg. Tryckfrihetsskyddet är emellertid för vårt land av sådan betydelse att även ingrepp av huvudsakligen principiell betydelse måste motarbetas. Härtill kommer att det säkerligen icke är realistiskt att räkna med att skattesatsen på lång sikt hålles låg. Kommittén har utgått från att om en allmän omsättningsskatt införes, skall den utom till att skaffa staten inkomster även kunna användas såsom ett konjunkturpolitiskt instrument. Meningen har varit att en inflationsdrivande efterfrågan på varor skall kunna dämpas genom snabb och kraftig höjning av omsättningsskattens skattesatser. Men hejdar man under sådana förhållanden även försäljningen av böcker — och erfarenheten torde visa att det i första hand är på de kulturbetonade utgifterna allmänheten gör besparingar — kan det komma att gå ut över en hel generation författare och för långa tider försvåra återuppbyggnaden av rikt differentierad utgivning.

Kommittén, som rekommenderat att det skattepliktiga området skulle begränsas endast i den mån så betingas av tekniska skäl, har funnit sådana skäl föreligga beträffande tidningar och tidskrifter men däremot icke beträffande böcker. Att böcker icke tagits med bland undantagen torde bero på att 1940 års allmänna omsättningsskatt passerade utan klagomål från

dem, som närmast var intresserade av en fri svensk bokproduktion, och att de tekniska svårigheterna förknippade med oms på böcker ej beaktats. Bl. a. genom Unescos utredningar har uppmärksamheten senare fästs på faran av att försvåra handeln med böcker genom tullar och andra pålagor.

Intill 1941 såldes billighetslitteratur huvudsakligen genom Pressbyråns försäljningsställen och genom pappershandeln. Sedan dess har flera förlag byggt upp speciella landsomfattande försäljningsorganisationer med försäljare på industriens arbetsplatser och inom föreningsväsendet. De fyra största av dessa förlag anlitar cirka 20 000 dylika återförsäljare. Gynnsamma år, då särskilt populära böcker kommer ut, kan försäljarnas omsättningssiffror springa i höjden, men vanligen är deras yrkesmässiga försäljning av ringa omfattning och alltså skattefri. Räknar man med en genomsnittlig försäljning på 500 kronor per år, uppgår totalförsäljningen genom återförsäljarna till cirka 10 milj. kr. årligen. Genom omsättningsskattens utformning skulle åtskilliga försäljare finna det riktigtast att begränsa sin försäljning så att de ej överskrider gränsen för vad som medför skatteplikt med därav följande besvärligheter. En sådan försäljningshämmande verkan av skatten på den betydelsefulla försäljningen av billighetsböcker förefaller vara synnerligen betänklig.

I propositionen framhålles att vid en skattesats av 4 % omsättningsskatt inte kommer att påföras importförsändelser med lägre beskattningsvärde än 25 kronor samt att härigenom bl. a. utländska tidskrifter, som inkommer såsom postförsändelser i enstaka exemplar direkt till konsumenten, ej blir beskattade. I själva verket innebär regeln att praktiskt taget alla utländska tidningar och tidskrifter blir fria under förutsättning att prenumeration verkställs utom Sverige, t. ex. genom brev till utländsk bokhandlare och förlag. Även en stor del av importen av böcker från utlandet blir också fri, om den svenska bokhandeln kringgås och beställningarna göres direkt i utlandet. En sådan orimlig förmånsställning för utländska skrifter av alla slag har knappast någon verklig motsvarighet på andra varuområden. Bl. a. för veckotidningar från Danmark, Finland och Norge kan saken bli av betydelse.

Bland tekniska skäl mot omsättningsskatt på böcker bör också nämnas den bruttoprissättning som näringsfrihetsrådet med särskilt beaktande av den svenska bokhandelns kulturella betydelse lämnat bokförlagen tillstånd att upprätthålla. Genom bruttopriserna, som även utgör underlag för beräkning av royalty till författaren, omöjliggörs inbakning av skatten i priserna. Skatten måste därför räknas ut av försäljarna med hjälp av vidlyftiga tabeller.

Då starka skäl av både tryckfrihetsrättslig och teknisk natur kan åberopas mot beskattning av det tryckta ordet hoppas vi att riksdagen skall vara beredd till den kulturstimulerande åtgärden att befria tryckta skrifter från omsättningsskatt. Att det finns alster av synnerligen ringa värde, bl. a. inom den kolorerade veckopressen, bör icke få oss att glömma skönlitteraturen, fackböckerna och den vetenskapliga utgivningen. Den försäljnings-

hämmande verkan av en skatt går i första hand ut över sådana böcker, som anses vara särskilt värdefulla ur kulturell synpunkt fastän de endast har en begränsad krets av köpare. Tyvärr är det icke så att en beskattning av tryckta skrifter resulterar i färre och bättre böcker, därom är alla sakkunniga ense.

Vi är i princip motståndare till att en allmän varuskatt införes i vårt land. Skulle riksdagen dock besluta en sådan skatt, anser vi att hela den varugrupp, tryckta skrifter, som behandlas i vår tryckfrihetsförordning, bör undantagas från skatten.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta från allmän omsättningsskatt undantaga tryckta skrifter, vilket om propositionen i övrigt bifalles innebär att förordningen om allmän varuskatt 10 § 1 mom. 7 skulle lyda »tryckta skrifter».

Stockholm den 6 november 1959

Leif Cassel

Folke Björkman